

STEJNĚ JAKO ZLO JE NAKAŽLIVÁ laskavost

Mnoho nechybělo a na Štědrý den jsme mohli sledovat pohádku, kterou napsala jedna z nejprodávanějších českých autorek **Alena Mornštajnová**. Příběh o Ježíškovi v nesnázích nakonec vychází knižně a je to už pátá dětská knížka, kterou spisovatelka vydala. Tento žánr přitom nikdy psát nechtěla.

text Lucie Šilhová / foto Michal Šula a archiv Aleny Mornštajnové

Jaké příběhy se vám honily hlavou, když jste byla malá?

Jako asi všechny děti mé generace jsem milovala Astrid Lindgrenovou. Kniha mého srdce byla Děti z Bullerbynu a těším se na to, až moje vnoučata dospějí do věku, kdy si ji budeme číst. Někde jsem slyšela, že se děti lišily podle toho, zda měly rády knížku Pipi Dlouhá punčocha nebo Děti z Bullerbynu. Já vždycky byla „bullerbyňačka“, rodinný typ.

Astrid Lindgrenová oslovuje už několikátou generaci dětí. V čem myslíte, že to je?

Já osobně jsem si Děti z Bullerbynu zamílovala i díky ilustracím Heleny Zmatlíkové, pro mě to patří neodmyslitelně k sobě. Jinak Astrid se podle mě dokázala do dětské duše neuvěřitelně vžít, ten svět jí nejspíš zůstal v hlavě i v dospělosti. A i když třeba kniha Bratři Lví srdce neotvírá lehké téma, vždycky měla ve svých příbězích naději.

Říkáte často, že vaše psaní pro děti odstartovala knížka Hana. Ta je ale pro dospělé, jak tomu mám tedy rozumět?

Když jsem Hanu psala, nemohla jsem spát, tak tíživé bylo její téma. Po čase jsem si řekla, že musím myslet na něco hezkého nebo se z těch bezesných nocí

zblázním. A co je hezčí než krajina dětství? Začala jsem si tedy po nocích vymýšlet dětské příběhy, což se navíc pěkně sešlo, protože se mi v té době narodila první vnučka Helenka. Jednu postavu v knize Strašidýlko Stráša jsem pojmenovala po ní. A kapka vody z mé druhé dětské knížky se jmenuje po mé další vnučce Áje. Což nebyl zrovna dobrý nápad, protože hrozilo, že u případných dalších vnoučat se rodiče budou dožadovat toho, aby jejich dítě také mělo vlastní knížku.

Vaše knihy stojí na pečlivých rešerších. Ty dětské také?

Záleží na tématu. U knížky Strašidýlko Stráša to zase tak náročné nebylo. I když jsem se musela podívat, jak jsou na tom v Českém Krumlově s Bílou paní, která se v příběhu objeví. Naštěstí ji tam mají. Mnohem větší přípravu vyžadovala knížka Kapka Ája. Když jsem byla na tvůrčím pobytu právě v Českém Krumlově, chodívala jsem brzy ráno na pro-

cházkou po nábřeží Vltavy ke splavu. Tam jsem pozorovala kapky vody vyskakující nad hladinu vody, jak spolu jakoby soupeří. Napadlo mě, že by to bylo hezké téma na knížku. Co všechno kapka ve svém životě zažije? Já jsem ji nechala například projít čističkou a úpravnou vody. Víte, jaký je mezi tím rozdíl?

Nevím.

Já jsem to taky nevěděla, proto jsem si to musela zjistit, abych dětem nepředkládala něco, co není pravda. Když jsem psala o zvírátkách, pátrala jsem, zda žije v noře či někde jinde a také čím se živí. Moje paměť je ale krátkodobá nebo spíš čím dál krátkodobější, takže mi z mých objevů mnoho v hlavě neutkví. Je to jako s maturitou, naučíte se toho hodně, ale pak se to ztratí.

Je mezi literárním jazykem, jakým píšete pro děti a pro dospělé, rozdíl?

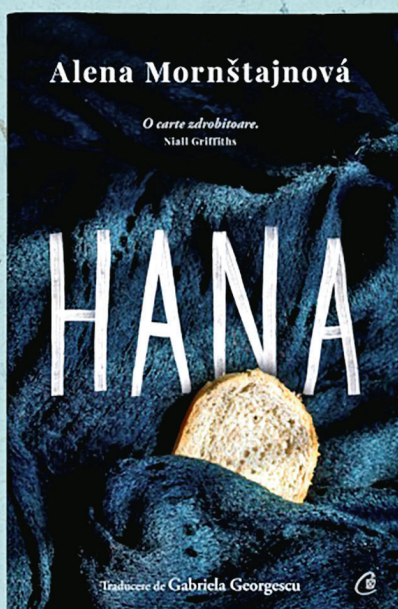
V obou případech píšu tak, jak to cítím, cizí slova prakticky nepoužívám, a to ani v knížkách pro dospělé. Čeština je krásná a téměř pro vše má k dispozici výraz. Jediný rozdíl je snad v tom, že v dětských knihách nemám příliš dlouhé věty. Záměrně je píšu kratší, a když je nerozdělím já, rozdělí mi je v redakci. Dětskou knihu píšu většinou po dokončení

Mám dojem, že úplně zmizely knížky o šťastných rodinách. Já si takové ve svých příbězích dopřávám

Alena Mornštajnová měla
podle svých slov krásné
dětství a na jejích knížkách
pro nejmenší je to znát.

▲ Román Hana odstartoval před sedmi lety popularitu Aleny Mornštajnové nejen doma, ale i v zahraničí. Obálka je z rumunského vydání.

dospělácké a vždycky se na to těším. Odvede mě od smutných příběhů hezčím směrem.

A také do jiných světů jako v knížce Modrá planeta, která vychází právě teď. Jak vás napadlo propojit příběhy dětí z různých koutů Země?

Moje kamarádka je učitelka v mateřské škole, kde před mnoha lety děti malovaly obrázky na společné téma se studenty z gymnázií. Oslovila mě, zda bych napsala osm krátkých příběhů o dětech z různých koutů světa, že pak bude výstava obrázků a hezky se to propojí. Napadlo mě, že by se příběhy mohly odehrávat na Zemi v jednu chvíli. Aby děti viděly, že když je u nás léto, v Austrálii je zima, když je u nás den, tam je tma. A také že životní podmínky nejsou všude stejné. Vznikla krásná výstava, pak dokonce publikace i kalendář, ale to všechno už je hodně dávno. Nicméně nápad mi zůstal v hlavě, jen jsme se nakladatelstvím dohodli, že to rozšíříme na dvanáct příběhů a uděláme pro trochu starší děti, něco jako první čtení.

Ta knížka má stejně jako ty předešlé nádherné ilustrace, ale tentokrát to není vaše oblíbená ilustrátorka Galina Miklínová. Proč?

To je jednoduché, neměla čas. Jinak ale musím říci, že knížka není jen moje dí-

▲ Na knize Modrá planeta má podle spisovatelky velký podíl i redaktorka Eva Sedláčková, jež doporučila skvělou ilustrátorku Máriu Neradovou.

VIZITKA

Alena Mornštajnová (61)

- Pochází z Valašského Meziříčí.
- Má vystudovanou češtinu a angličtinu, pracovala jako učitelka angličtiny a překladatelka.
- V roce 2013 vydala prvotinu Slepá mapa, o dva roky později román Hotýlek.
- V roce 2017 vyšel román Hana, kterým prorazila mezi nejprodávější české autorky a autory, na špici se drží dodnes.
- Práva na vydání knihy Hana byla prodána do 29 zemí světa.
- Kromě knih pro dospělé píše i dětské knížky, letos jí vyšly dvě, Vánoce v Šípkové ulici a Modrá planeta.

lo, velký podíl na ní má právě redaktorka Eva Sedláčková, která vybrala výbornou ilustrátorku Máriu Neradovou. Její obrázky pozvedly celou knihu na vyšší úroveň. Mám z té knížky velkou radost, byť to byla mnohem větší práce, než jsem očekávala.

S odlišnými zvyklostmi ve světě pracuje i příběh Vánoce v Šípkové ulici. Kde ten se vzal?

Oslovila mě Česká televize, zda bych napsala námět na vánoční pohádku. Vymyslela jsem příběh, který se jim moc líbil, ale na velkou pohádku to prý nestačilo. V tu chvíli mi došlo, že na začátku jsme se nepochopili, já netušila, že stojí o takovou tu klasickou celovečerní pohádku, co se vysílá na Štědrý den.

Princezny a tak podobně?

Ano. Jenže já tam nemám ani jednu princeznu. Zato Ježíška s angínou. Vzpomněla jsem si totiž, jak mě a sestru tatínek vždycky před Vánocemi strašil: Holky, Ježíšek letos nepříjde, on umřel. My jsme mu na to samozřejmě neskočily, ale v hlavě mi to uvízlo.

Neříkejte, že jste nechala umřít Ježíška!

To bych dětem neudělala, můj Ježíšek má angínu. Všechny dárky už má skoro roznesené, jen v Šípkové ulici to nestihl. Jeho maminku Marii napadne zavolat Ježíškovým kolegům, kteří roznášejí dárky v jiných zemích. A protože Santa Claus už má splněno, slíbí, že rád vypořádá se do Šípkové ulice. Jenže má trochu problém s tím, že české komíny jsou úzké a on navíc snědl to cukroví, že...

Zadržte, já si chci vaši pohádku přečíst sama!

Nebojte, všechno dobře dopadne. A je tam také láska, humor...

Promítá se vám do knížek dětství?

Určitě tam něco podvědomě je. Já jsem měla dětství moc pěkné, cítila jsem vždycky lásku a doufám, že je to z mých knížek znát. Já vím, že teď je trend připravit děti na život, na těžkosti, že jim někdo umře, že se rodiče rozvedou. I takové příběhy jsou asi potřeba, ale mně se zdá, že úplně zmizely knížky o šťastných rodinách. Já si ji ale dopřávám, protože píšu to, co bych sama chtěla číst. Chci, aby to bavilo děti i rodiče, aby to pro ně nebyla povinná četba. I když děti už umí číst, rodiče by si měli najít chvílku na předčítání. Ať vědí, že tátovi nebo mámě stojí za ten čas, který jim věnují.

Stejně jako jsou vaše pohádky prosté princezen, v knížkách pro dospělé čtenář nenarazí ani na náznak sexu. Prý za to může vaše překladatelská činnost?

V dobách, kdy jsem ještě učila angličtinu, jsem obeslala nakladatelství, že bych ráda překládala. Ozvalo se mi pouze to, které vydávalo Harlekýnky. Jedna speciální edice, kterou jsem překládala, byly romány s pevně daným erotickým stran, na kterých se odehrávala erotická scéna. V pokynech stálo, že zatímco jinde mohu krátit, tyto strany nikdy. Přeložila jsem jich spoustu, protože překladatelství je strašně špatně placené. A vždycky když jsem se blížila k oněm stránkám, se moje nálada horšila. Doma vždycky poznali, když jsem se k erotickým scénám dostala.

Takže jste teď odbornice na knižní erotiku?

To jsem. Mohla bych napsat mraky takových scén, protože přesně vím, jak se co jmenuje a kam se má která ruka položit. V mých knížkách to ale nenajdete, podle mého patří tyto věci do ložnice, netřeba je popisovat, každý přece ví, jak se to dělá.

Jednou jste mi řekla, že stejně jako je nakažlivé zlo, je nakažlivá i laskavost. Pořád tomu věříte?

Ano, stoprocentně.

► Loutky, které hrají v představení Strašidylko Stráša. To vzniklo na motivy první dětské knížky Aleny Mornštajnové.

Ve vánoční pohádce nemám ani jednu princeznu. Zato Ježíška, který onemocněl angínou

I po zkušenostech z předloňského roku, kdy jste byla v souvislosti s knižkou Les v domě vystavena téměř mediálnímu lynči?

Víte, lidem se dějí i nepěkné věci, tak už to v životě chodí. Ostatně kdyby byli všichni lidé laskaví, svět by asi vypadal jinak, že. Ale já stejně jako vy nebo kdokoliv jiný máme tu možnost stýkat se jen s těmi lidmi, s jakými chcete. Takže i já si vybírám, podřývačům a závistivcům se vyhýbám a snažím se neubližovat.

O strašidylku Strášovi se hraje loutkové divadlo, kapka Ája má svou baletní verzi, Hanu hrají v Mahenově divadle... a bude se hrát také na Vinohradech a rovněž vznikne film.

To jsem právě chtěla říci, že některé vaše knihy si už žijí vlastním životem. Užíváte si ty příběhy, když je vidíte takhle s odstupem?

Každým zpracováním se příběh posune. Když poslouchám audioknihu, všímám si, že herec třeba dává důraz na jiná slova, než jsem to já myslela. Hana má dvě divadelní zpracování, a i když je každé

jiné, obě jsou skvělá. Režisér i herci do nich dávají něco ze sebe a já se můžu podívat na svůj text jejich očima. Když jsem ale viděla Hanu v divadle poprvé, byla jsem hrozně nervózní, že mám jít na jeviště. Podruhé jsme zase sledovala, jak reaguje publikum. Takže jsem se do hry ponořila až napotřetí.

Právě sedíme v Krajské knihovně Vysočiny v Havlíčkově Brodě, kde jsme obě na knižním veletrhu. Jaký pocit máte, když vstoupíte do knihovny?

Když jsem dřív viděla police plné knih, děsilo mě to. A trochu to mám dodnes. Říkám si, proč by lidé měli číst právě mě? Vždyť je tolik krásných knih! Ale atmosféru knihoven mám moc ráda, chodila jsem do knihovny jako malá každý pátek a půjčovala jsem si knížky, některé opakovaně.

Dělíte svůj život na ten před knížkami a po nich? Slavnou spisovatelkou jste se stala vlastně teprve nedávno.

Moje rodina by vám řekla, že příliš velkou změnu nezaznamenala. Já jsem totiž nikdy nebyla manželka a matka, co se točila jen kolem muže a dětí. Studovala jsem, neměla jsem pro rodinu vyhrazen veškerý čas. Což podle mého vůbec nebylo špatné, protože obě mé dcery se brzy naučily být samostatné. Dnes žije jedna v Praze a druhá v Brně a já stále nemám tolik času, kolik bych pro ně chtěla mít. Ale doufám, že jim to vynahradím jinak, třeba těmi knížkami. ●

